

Forfatter: Heiberg, P. A.

Titel: Udrag fra Rigsdalers-Sedlens Hændelser

Citation: Heiberg, P. A.: "Peter Andreas Heibergs Udvalgte Skrifter", i Heiberg, P. A.: *Peter Andreas Heibergs Udvalgte Skrifter*, udg. af Otto Borchsenius ; Fr. Winkel Horn , 1884, s. 59. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-heibergpa01val-shoot-idm140167182241520/facsimile.pdf> (tilgået 24. april 2024)

Anvendt udgave: Peter Andreas Heibergs Udvalgte Skrifter

give deres Børn en god Opdragelse, med mindre Faderen selv vil indskrænke sig til ingen Maitresse at holde, og Moderen vil afskaffe sine Præsentationer paa en abonneret Loge om Vinteren og en ny Sillestjortel, samt en halv Snees Dyrehavds-Rejser hver Sommer. Den lille A.s Fader havde ingen Afholdenheds-Gaver, og hans Moder var bange for at fortørne Gudinden Kirken Bil, og følgerlig maatte Drengen se til, hvad han kunde lære iblandt et Hundrede andre Drengene i en offentlig Skole. Hans medfødt gode Geni udrettede dog saa meget hos ham, at han i sit femtende Aar, da han stod til Konfirmation, ganske godt kunde oplæse paa én God Pontoppidans hele Fortælling, med samt de indfiredede Stykker, ikke at tale om Luthers lille Katekismus, der var et Smørrebrød for ham. Han blev ogsaa ganske godt efter fineret Navn og regnede hele Kramers Regnebog igjennem; af Søren Mathiesens derimod kunde han ikke regne et eneste Stykke, hvilket heller ikke var at forlange, da han aldrig i sin Skolegang havde set den.

Den gamle A. havde ikke Bøse til længere at holde sin Søn hjemme, han maatte altsaa ud at fortjene sit Brød. Hans gode Fremgang gjorde, at man bestemte ham til Handelen. Han blev sat til en Kjøbmand, som lovede at staa ham i Faders Sted og befordre hans Velfærd, naar han kun vilde vise blind Lydighed, være tro, flittig, tavs og besked. Den unge A. befad virkelig af Naturen et godt Hjerte og havde, Gud ved hvortlede, faaet meget gode Grundsetninger; han gjorde villig altsaa dette Løfte og gik i Tjeneste.

Strax forelagde hans Principal ham en Kjøbmands Katekismus, med Befaling; at han skulde lære den udenad og nøjagtigen i alle Punkter og Klausuler efterleve den, hvis han ikke vilde undertaste sig en derpaa følgende vilkaarlig Straf af Principalen. Den unge A. lovede og holdt det. Det hystes ham vel, at den næsten i alle Punkter var aldeles stribende imod den, som her tilforn havde lært, men uden at gruble meget derover, satte han større Tro til en levende Principals end til en død Morten Butchers Infallibilitet. Da denne

Katekismus kun være i mange Punkter tjenlig for andre end netop Kjøbmandsstanden, saa skal jeg til Slutning lade den aftrykke, alle dem til Lærdom og Undervisning, som samme kunne behøve.

Det forst, man med al Magt søgte at indvrente ham, var den store Lærdom, at Toldstrig er en af de mest betydnende Forbrydelser, samt at han virkelig begik en god Gjerning, naar han i deslige Begivenheder reddede sin Principal eller andre fra ubehagelige Følger ved falsk Ed. Man lærte ham de utallige Forbeholdenheder, Reservationer og Udfugter, som man ved lige Besligheder altid maatte have paa rede Hænder, for at gjøre en i sig selv falsk Ed løst og saa vidt muligt overensstemmende med en ikke alt for om Samvittighed.

Et Par af disse Kneb laa jeg dog ikke undlade at underrette mine Læsere om, da de ere alt for morsomme til, at man skulde lade dem ligge evig begravne i Tavsshed, og af den Beslæffenhed, at de kan give Læseren et Begreb om de andre.

A. tillige med to af hans Kammerater bleve en Nat grebne af Toldbetjenterne, just da de vare i Færd med at indsmugle nogle Paller Glas og Sildesjser. De saa ingen Redning uden at flygte og lade Gudst blive i Stikken. Markedet havde just ikke gjort dem ganske ukendelige, men da Toldbetjenterne ikke vare i Stand til at overbevise dem, saa blev dem paalagt Ed, hvilken de frimodigen aflagde: at ikke en eneste af dem havde været Medhjælper dertil eller Medvidere deri. Deres Samvittighed var let beroliget med den lille Forbeholdenhed: at ikke en eneste af dem, men vel alle tre tilsammen vare Gjerningsmændene.

I Krigens Tid var hans Principal bleven mistænkt for, at han imod Love og Traktater under sit Navn udrukede, tilsendte og afsendte Skibe, som hel og holdne med Ladning og alt tilhørte de friggende Magters Underjaatter. Saaledes blev et af hans Skibe, som gik under dansk Flag og med danske Dokumenter, af en engelsk Kaper optaget som et Skib, der tilhørte Hollenderne tillige med Ladningen. Kjøbmanden